

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ

«ПОГОДЖЕНО»

Проректор з наукової роботи
Н.М. Віннікова
2018 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ

Модулі:

- «Культурно-історичні передумови виникнення філософії»
- «Фундаментальні аспекти Східного і Західного світогляду»
- «Філософсько-світоглядні парадигми сучасності»

для здобувачів вищої освіти
спеціальностей 031 Релігієзнавство; 033 Філософія
освітньо-наукового рівня «доктор філософії»
освітньо-наукових програм «Релігієзнавство»; «Філософія»

Київ – 2018

Розробники:

Додонов Роман Олександрович, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Київського університету імені Бориса Грінченка

Ломачинська Ірина Миколаївна, доктор філософських наук, професор кафедри філософії Київського університету імені Бориса Грінченка.

Викладачі:

Додонов Роман Олександрович, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Історико-філософського факультету Київського університету імені Бориса Грінченка.

Ломачинська Ірина Миколаївна, доктор філософських наук, професор кафедри філософії Історико-філософського факультету Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри філософії Історико-філософського факультету Київського університету імені Бориса Грінченка

Протокол від «18» 09 2018 р. № 1

Завідувач кафедри *[підпис]* Р.О. Додонов

Робочу програму погоджено з гарантами освітньо-наукових програм «Релігієзнавство», «Філософія»

«19» 09 2018 р.

Гарант освітньо-наукової програми «Філософія» *[підпис]* О.Є. Александрова

Гарант освітньо-наукової програми «Релігієзнавство» *[підпис]* І.М. Ломачинська

Робочу програму перевірено

«19» 09 2018 р.

Завідувач аспірантури, докторантури *[підпис]* О.В. Плющик

Пролонговано: *[підпис]* *Додонов Р.О.*, «15» 10 2019 р., протокол № 3
на 2019/2020 н.р. П.І.Б.

[підпис] *Додонов Р.О.*, «28» 09 2019 р., протокол № 1
на 2019/2021 н.р. П.І.Б.

на 20__/20__ н.р. (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № ____
підпис П.І.Б.

на 20__/20__ н.р. (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № ____
підпис П.І.Б.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	6 / 180	
Курс	1,2	1,2
Семестр	1,2,3	1,2,3
Кількість змістових модулів з розподілом:	3	3
Обсяг кредитів	6	6
Обсяг годин, в тому числі:	180	180
Аудиторні	84	24
Самостійна робота	96	156
Форма підсумкового контролю	Залікове оцінювання	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – ознайомлення здобувачів наукового ступеня «доктор філософії» з актуальними проблемами сучасного філософського дискурсу.

Завдання:

- формування і систематизація у аспірантів знань щодо культурно-історичних передумов виникнення філософії;
- формування і систематизація у здобувачів наукового ступеня «доктор філософії» знань щодо особливостей формування східного і західного типів світосприйняття;
- формування у здобувачів наукового ступеня «доктор філософії» навичок орієнтації у сучасному світоглядно-філософському дискурсі та обізнаності з основних тенденцій їх еволюції в ХХІ столітті.

3. Результати навчання за дисципліною

У результаті опрацювання змісту навчальної дисципліни «Базові концепції філософії історії» аспіранти повинні:

бути компетентними у: визначенні основних світоглядно-філософських парадигм сучасності, порівнянні ідей класичних, некласичних, постнекласичних напрямків і шкіл сучасної філософії.

мати компетентності: осмислення загальних основ сучасного філософського дискурсу; розуміння основ наукової культури, специфіки наукової діяльності вченого-дослідника; розуміння сутності основних категорій філософії науки, застосування принципів філософії науки у діяльності науковців; виявлення філософської методології власного наукового дослідження; формування дослідницького поля, заснованого на сучасній науковій парадигмі у власній науковій діяльності; вміння застосовувати набуті теоретичні знання, вміння та навички щодо різних аспекти наукової діяльності.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт			
		Аудиторна:			Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	
МОДУЛЬ I. КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ФІЛОСОФІЇ					
Змістовий модуль I.					
Сутність філософського знання у гуманітарній системі знань					
Тема 1. Основні проблеми філософського знання	6	2			4
Тема 2. Особливості філософського знання	8	2	4		2
Тема 3. Передумови виникнення філософії	6	2			4
Тема 4. Походження, проблематика та особливості філософії як світогляду	10	2	4		4
Разом за змістовним модулем	30	8	8		14
Змістовий модуль II. Культурно-історична зумовленість формування філософських знань Стародавнього Світу					
Тема 5. Передумови виникнення філософії Стародавнього Світу	6	2			4
Тема 6. Передумови виникнення філософії у Стародавній Індії	8	2			6
Тема 7. Передумови виникнення філософії у Стародавньому Китаї	6	2			4
Тема 8. Передумови виникнення давньогрецької філософії	10	2	4		4
Разом за змістовним модулем	30	8	4		18
Разом за модулем	60	16	12		32
МОДУЛЬ II. ФУНДАМЕНТАЛЬНІ АСПЕКТИ СХІДНОГО І ЗАХІДНОГО СВІТОГЛЯДУ					
Змістовий модуль I.					
Особливості західного світогляду					
Тема 1. Соціально-культурні аспекти східного і західного типів світосприйняття: спільне і відмінне	6	2			4
Тема 2. Космологічно-онтологічний характер давньогрецького світогляду	8	2	4		2
Тема 3. Етико-психологічний символізм західноєвропейського середньовічного світогляду	6	2			4
Тема 4. Гносеологічні засади світогляду Нового часу	10	2	4		4
Разом за змістовним модулем	30	8	8		14
Змістовий модуль II. Особливості східного світогляду					
Тема 5. Загальні засади формування світоглядних традицій Сходу	6	2			4

Тема 6. Становлення давньоіндійських засад філософського світосприйняття	8	2			6
Тема 7. Світоглядні орієнтири давньокитайської ідейно-культурної традиції	6	2			4
Тема 8. Вплив ісламського релігійного світогляду на розвиток арабо-мусульманської філософії	10	2	4		4
Разом за змістовним модулем	30	8	4		18
Разом за модулем	60	16	12		32
МОДУЛЬ III. ФІЛОСОФСЬКО-СВІТОГЛЯДНІ ПАРАДИГМИ СУЧАСНОСТІ					
Тема 1. Поняття філософського дискурсу	6	2	0		4
Тема 2. Позитивістська парадигма сучасності	8	2	2		4
Тема 3. Марксизм та неомарксизм	8	2	2		4
Тема 4. Структуралізм і постструктуралізм	6	2	0		4
Тема 5. «Філософія життя»	8	2	2		4
Тема 6. Феноменологія. Екзистенціалізм. Герменевтика	8	2	2		4
Тема 7. Сучасні школи релігійної філософії	8	2	2		4
Тема 8. Сучасний філософський процес	8	2	2		4
Разом за модулем	60	16	12		32
Разом	180	48	36		96

Тематичний план для заочної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт			
		Аудиторна:			Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	
МОДУЛЬ I. КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ФІЛОСОФІЇ					
Змістовий модуль I.					
Сутність філософського знання у гуманітарній системі знань					
Тема 1. Основні проблеми філософського знання	7	1			6
Тема 2. Особливості філософського знання	7		1		6
Тема 3. Передумови виникнення філософії	7		1		6
Тема 4. Походження, проблематика та особливості філософії як світогляду	9	1			8
Разом за змістовним модулем	30	2	2		26
Змістовий модуль II. Культурно-історична зумовленість формування філософських знань Стародавнього Світу					
Тема 5. Передумови виникнення філософії Стародавнього Світу	7	1			6
Тема 6. Передумови виникнення філософії у Стародавній Індії	7	1			6
Тема 7. Передумови виникнення філософії у Стародавньому Китаї	7	1			6

Тема 8. Передумови виникнення давньогрецької філософії	9		1		8
Разом за змістовним модулем	30	3	1		26
Разом за модулем	60	4	4		52
МОДУЛЬ П. ФУНДАМЕНТАЛЬНІ АСПЕКТИ СХІДНОГО І ЗАХІДНОГО СВІТОГЛЯДУ					
Змістовий модуль І.					
Особливості західного світогляду					
Тема 1. Соціально-культурні аспекти східного і західного типів світосприйняття: спільне і відмінне	7	1			6
Тема 2. Космологічно-онтологічний характер давньогрецького світогляду	7		1		6
Тема 3. Етико-психологічний символізм західноєвропейського середньовічного світогляду	7		1		6
Тема 4. Гносеологічні засади світогляду Нового часу	9	1			8
Разом за змістовним модулем	30	2	2		26
Змістовий модуль ІІ. Особливості східного світогляду					
Тема 5. Загальні засади формування світоглядних традицій Сходу	7	1			6
Тема 6. Становлення давньоіндійських засад філософського світосприйняття	7	1			6
Тема 7. Світоглядні орієнтири давньокитайської дейно-культурної традиції	7	1			6
Тема 8. Вплив ісламського релігійного світогляду на розвиток арабо-мусульманської філософії	9		1		8
Разом за змістовним модулем	30	3	1		26
Разом за модулем	60	4	4		52
МОДУЛЬ ІІІ. ФІЛОСОФСЬКО-СВІТОГЛЯДНІ ПАРАДИГМИ СУЧАСНОСТІ					
Тема 1. Поняття філософського дискурсу	8	2			6
Тема 2. Позитивістська парадигма сучасності	8				8
Тема 3. Марксизм та неомарксизм	8	2			6
Тема 4. Структуралізм і постструктуралізм	8				8
Тема 5. «Філософія життя»	6				6
Тема 6. Феноменологія. Екзистенціалізм. Герменевтика	8	2			6
Тема 7. Сучасні школи релігійної філософії	6				6
Тема 8. Сучасний філософський процес	8		2		6
Разом за модулем	60	6	2		52
Разом	180	14	10		156

5. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ I. КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ФІЛОСОФІЇ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Сутність філософського знання у гуманітарній системі знань

Тема 1. Основні проблеми філософського знання

Загальне уявлення про філософію і філософування. Походження терміну «філософія». Філософія і мудрість. Філософія як самоусвідомлення епохи. Різновиди філософування. Метафізичний і філософський способи мислення. Філософування як діалог і бесіда. Філософія як пізнання людини і Всесвіту. Роль філософії у пізнанні світу та завдання її вивчення. Філософування як і пізнання. Філософія як процес створення та взаємодіалогу множини філософських учень, як процес творчого синтезу людських знань, аналізу пізнавальних зусиль та моральних явищ.

Основні поняття теми: філософія, метафізика, діалектика, світогляд, буття, мудрість, досвід, пізнання, смерть, безсмертя

Література основна: 3, 8, 10, 11, 13, 14, 20, 21, 22, 27, 28

Література додаткова: 12, 19, 22, 25, 31, 35, 36, 37, 38

Тема 2. Особливості філософського знання

Предмет філософії. Структура і дисциплінарна будова філософського знання. Філософія в системі культури. Філософія і наука. Ціннісний вимір філософії. Філософія і релігія. Філософія і мистецтво. Філософія і етика. Філософія і пізнання людини.

Основні поняття теми: гносеологія, онтологія, аксіологія, антропологія, праксеологія, культура, релігія, етика.

Література основна: 3, 8, 10, 11, 23, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34

Література додаткова: 12, 19, 22, 25, 35, 36, 37, 38

Тема 3. Передумови виникнення філософії

Економічні, соціально-політичні та ідеологічні зміни, що передували виникненню філософії у Індії, Китаї та Греції. Особливості суспільств общинно-родової формації. Міф як форма існування духу общинно-родового суспільства. Тотемі як стражі культу предків і табу як унормування форм поведінки. Фетишизм, анімізм та магія як складові міфологічного світогляду. Міфологічний світогляд як постійне відтворення традиції та родової моралі.

Основні поняття теми: міф, міфологічний світогляд, фетишизм, анімізм, тотем, табу.

Література основна: 1, 2, 4, 7, 9, 12, 13, 18, 19, 22, 24

Література додаткова: 3, 5, 6, 14, 15, 16, 31, 32, 37, 38

Тема 4. Походження, проблематика та особливості філософії як світогляду

Проблема відношення людини до світу. Поняття світогляду. Світогляд як спосіб орієнтації людини у системі життєвих цінностей та пріоритетів і як життєва позиція. Переживання і осмислення світу – від світовідчуття до світорозуміння. Філософія як пошук відповідей на питання сенсу життя у кризові періоди соціального буття. Виникнення філософії як критичне ставлення до традиції, сумнів у міфологічному світорозумінні. Філософія як пошук внутрішньої свободи. Складові світогляду: переконання, ідеали, цінності і знання. Споглядання, пояснення та перетворення світу як світоглядні позиції і способи освоєння світу. Історичні типи світогляду.

Основні поняття теми: свобода мислення, переконання, ідеали, цінності, знання.

Література основна: 1, 2, 4, 9, 10, 19, 26

Література додаткова: 8, 12, 15, 16, 20, 34, 35, 36, 37

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Культурно-історична зумовленість формування філософських знань Стародавнього Світу

Тема 5. Передумови виникнення філософії Стародавнього Світу

Зміна типів господарської діяльності, розвиток ремесел та поява міст як передумова виникнення системи практичних знань у культурі Месопотамії та Єгипту. Формування першооснов астрономії, алгебри та геометрії, медицини та хімії як основа виникнення суперечності між міфологічним та раціонально-скептичним мисленням. Гальмівний вплив касти жерців як основи традиційно міфологічного світогляду на формування філософських духовних передумов освоєння світу.

Основні поняття теми: архаїчне мислення, міфологічний світогляд, релігійний культ.

Література основна: 2, 7, 9, 12, 13, 14, 18, 19, 22, 24

Література додаткова: 3, 5, 6, 15, 16, 31, 32, 37, 38

Тема 6. Передумови виникнення філософії у Стародавній Індії

Розмаїття традицій міфологічної свідомості аріїв та доарійських племен стародавньої Індії. Мета філософського мислення давньоіндійських мудреців як осмислення природного і людського буття в загальних зв'язках і розвитку. Абсолютизація знання, що веде до блага. Вчення про моральність життєвого і посмертного шляху людини. Ідея вічного кругообігу душі і тіла. Духовні пам'ятки Стародавньої Індії: Веди, Упанішади, Брахмани, Махабхарата, Рамаєна. Філософські школи Давньої Індії: особливості їх становлення. Школи астік(«ортодоксальних») індійських філософських шкіл, які визнають життя після смерті і авторитет Вед.): санкх'я, йога, ньяя, вайшешіка, міманса, веданта; школи настік (школи, що не визнають Вед.): чарвака-локаята, джайнізм, буддизм. Даршана як відкриття істинності у всій її цілісності і повноті. Ідея карми як

вибір між свободою та моральною відповідальністю.

Філософська система санх'я, її духовна спрямованість. Причинно-наслідкові зв'язки як основа формування світу у філософській системі санх'я. Йога як практичне втілення системи санх'я та її ідейний зміст.

Ідейні системи ньяя та вайшешіка, їх зміст. Моральні принципи ньяя-вайшешіка: доброчестя, відмова від насильства, правдивість, чисті думки. Ідейні системи мімінса та веданта у давньоіндійській філософії, їх змістовна основа. Чарвака-локаята як опозиція брахманізму, її онтологічні, гносеологічні та психологічні ідеї.

Основні поняття теми: брахманізм, карма, мокша, самсара, астіка, настіка, йога, аскеза, буддизм, джайнізм.

Література основна: 2, 5, 7, 14, 15, 16, 18, 19, 22

Література додаткова: 3, 6, 31, 32, 37, 38

Тема 7. Передумови виникнення філософії у Стародавньому Китаї

Соціально-економічні та політичні передумови становлення духовної культури давньокитайського суспільства. Особливості родової системи Давнього Китаю та її моральна філософія. Результат індивідуальної творчості мудреців – «досконало мудра людина». Моральна спрямованість колективних праць давньокитайських мудреців: «Книга давнини» як спроба знайти першопричину суцього, пояснити розмаїття предметів та явищ навколишнього світу; «Книга пісень» як спроба пояснити походження племен та ремесел; «Книга історії» – збірка історичних документів; «Книга гір та морів» – виклад давньокитайської міфології; «Книга порядку» – відомості про норми соціальної та політичної поведінки; «Книга перемін» – містичні пророцтва через гексограми, спроба пошуку внутрішніх сил виникнення та змін усього суцього.

Докорінні зміни давньокитайського суспільства у V – IV ст. до н.е. Основні філософські школи Давнього Китаю: «служивих людей»(конфуціанці), моїстів (моцзя), даосистів (даоцзя), законників, легістів (фацзя), софістів (мінцзя), прихильників учення про інь і янь, натурфілософів.

Основні поняття теми: дао, де, жень, обов'язок, ритуал, мораль.

Література основна: 2, 6, 7, 14, 15, 16, 18, 19, 22, 24

Література додаткова: 3, 5, 6, 31, 32, 37, 38

Тема 8. Передумови виникнення давньогрецької філософії

Три світоглядні принципи формування давньогрецької філософії: ідея космічного порядку, що підкоряється закону (nomos); розвиток математичних (передусім, геометричних) уявлень; формування життєво-практичного розуму, що використовував мову як засіб суспільних маніпуляцій. Захоплення риторикою як передумова формування здатності до самостійного мислення. Усвідомлення людини крізь призму нової світоглядної позиції, а саме – людина – істота політична, моральна, здатна жити за законом та правом. Мудрість перших філософів як мудрість

життєвського досвіду. Здатність філософської рефлексії до творення трансцендентного, метафізичного світу. Розвиток філософсько-гносеологічної рефлексії як розширення світу ідеальних об'єктів. Формування герменевтико-екзистенційної моделі розуміння світу.

Основні поняття теми: буття, небуття, число, стихії, матерія, душа.

Література основна: 1, 2, 4, 7, 9, 12, 13, 18, 19, 22, 24

Література додаткова: 3, 5, 6, 14, 15, 16, 31, 32, 37, 38

МОДУЛЬ II. ФУНДАМЕНТАЛЬНІ АСПЕКТИ СХІДНОГО І ЗАХІДНОГО СВІТОГЛЯДУ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Особливості західного світогляду

Тема 1. Соціально-культурні аспекти східного і західного типів світосприйняття: спільне і відмінне

Міфологія як передумова формування світоглядних систем Заходу і Сходу. Економіко-політичний чинник визначення світоглядних орієнтирів. Релігійна парадигма як передумова морально-регулятивних чинників східного і західного світосприйняття. Спільність ціннісного аспекту східного і західного типів світосприйняття: основні проблеми - добра і зла, справедливості та несправедливості, дружби, любові, щастя, страждання тощо. Людино вимірність розвитку східного і західного типів мислення.

Основні відмінності у східній та західній парадигмі мислення: ставлення до природи (ідея панування у західному світорозумінні та гармонії – у східному); відмінності панівних соціальних цінностей (цінності демократії, свободи – західний тип світосприйняття та традиціоналізм і звичаєвість – у східному); відмінності духовного складу людини певної культури (раціонально-логічний стиль мислення, схильність до чіткості, послідовності, індивідуалізм – західний стиль мислення, почуття глибинної єдності всього, дух спільності та неподільної єдності – східний).

Основні поняття теми: міф, цінності, світогляд, мораль, моральність, традиція, звичай

Література основна: 1, 3, 5, 9, 10, 15, 18, 19

Література додаткова: 22, 23, 25, 26, 27, 28

Тема 2. Космологічно-онтологічний характер давньогрецького світогляду

Вплив міфологічних уявлень на становлення античного світорозуміння.

Онтологічний характер філософського знання у до сократичний період. Симбіоз етико-космологічних підходів давньогрецького філософського мислення у аналізі першооснов реальності. Космогонічне усвідомлення світу як порядку, породженого із хаосу.

Зародження і перетворення перших діалектичних ідей у західноєвропейській традиції. Вплив онтологічних та соціально-філософських ідей Геракліта на античну філософську традицію.

Формування ідеї буття у елейській школі як перехід від повсякденного чуттєво-предметного досвіду до інтелектуального роздуму.

Усвідомлення світу як макрокосму зі своїми внутрішніми законами, що не залежать від волі людини. Прагнення до істинного знання як спосіб осягнення єдності та духовної досконалості мікрокосму людської сутності та макрокосму універсуму у Сократа та Платона.

Систематизація філософського знання та реалізація дуалістичного принципу мислення у Аристотеля.

Основні поняття теми: міф, архе, логос, знання

Література основна: 1, 2, 3, 4, 5, 9, 13, 14, 15

Література додаткова: 22, 23, 25, 26, 27, 28

Тема 3. Етико-психологічний символізм західноєвропейського середньовічного світогляду

Традиціоналізм середньовічного світорозуміння. Патристика як форма побудови християнської культури та її само рефлексія. Міжкультурний синтез християнського релігійно-філософського світогляду. Хаотичність та недосконалість світу земного як протиставлення світу небесного. Християнське філософствування як екзегеза священного тексту. Становлення християнської теології як релігійно-філософської герменевтики.

«Апофатичний» характер християнського філософствування – спроба аналізу божественного як непізнанного. «Катафатична» теологія про походження та пізнання світу, сутність і призначення людини.

Відмова від раціонального пізнання у чернечо-містичній традиції.

Символізм християнського філософського світосприйняття.

Основні поняття теми: теологія, душа, дух, сакральне, профанне, геоцентризм, креаціонізм, теоцентризм

Література основна: 1, 3, 5, 6, 7, 20, 21

Література додаткова: 22, 23, 25, 26, 27, 28

Тема 4. Гносеологічні засади світогляду Нового часу

Формування принципу активності у філософії Нового часу. Ідея інновацій, прагнення індивідуальної свободи та соціального прогресу. Людина як вершина світотворення. Протиставлення гуманізму та антропоцентризму. Основна ознака – орієнтація на ідеал раціонального знання, наявність добре розробленої логіки, поняттєвого апарату, теорії пізнання та методології; цінування нового, підтримка новацій, орієнтація на майбутнє; перевага індивідуального над загальним.

Основні поняття теми: гуманізм, раціоналізм, антропоцентризм

Література основна: 1, 2, 3, 7, 17

Література додаткова: 5, 22, 23, 25, 26, 27, 28

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Особливості східного світогляду

Тема 5. Загальні засади формування світоглядних традицій Сходу

Філософська думка Стародавнього Сходу як культурно-історичний феномен. Розмаїтість онтологічних гносеологічних концепцій філософських шкіл Стародавніх Індії та Китаю як основа та логічний наслідок східного світорозуміння.

Ірраціоналізм як спосіб ставлення до світу. Колективізм як соціальна домінанта: цінність суспільства є вищою, ніж цінність окремої особистості; ідея єдності особистості і суспільства.

Прагнення східних етико-філософських концепцій до світоглядно-орієнтованого знання, до таких форм духовної культури як релігія, мистецтво, мораль. Саморефлексія, перебудова внутрішнього світу та самовдосконалення. Підпорядкування основних сфер життя єдиному канону; орієнтація на цінності традиції; домінування загального над індивідуальним; афористичний стиль мислення.

Основні поняття теми: моральність, гуманність, справедливість, доброчесність, традиція, ритуал

Література основна: 1, 2, 9, 16, 19

Література додаткова: 22, 23, 25, 26, 27, 28

Тема 6. Становлення давньоіндійських засад філософського світосприйняття

Формування давньоіндійського світогляду як органічний перехід від міфологічного до релігійно-філософського світогляду. Вплив містико-релігійної обрядовості на формування давньоіндійського світогляду. Уявлення про Абсолют як безликий метафізичний принцип.

Філософський монізм, дуалізм та плюралізм у давньоіндійській онтології.

Людина як частина тваринного світу у давньоіндійських філософських системах, що обіймає домінантне становище завдяки знатності мислення.

Специфіка відношення душі й тіла, духовного і тілесного як безперервне самовдосконалення душі й тіла шляхом самозаглиблення людини у свій внутрішній світ, що реалізується через безпосереднє бачення й переживання. Етичний контекст духовних пошуків філософів Стародавньої Індії як звільнення від тягот життя, спасіння у великій пустоті та вічному небутті, що стоять поза феноменальним світом.

Ідея кастової системи суспільства як жорстка нормативна модель соціальної поведінки, орієнтована на підтримку усталеної світобудови.

Етико-релігійна ідея самовдосконалення людської душі як подолання страждання у світоглядній концепції буддизму. Ідея єдності душі і тіла, духовного і тілесного, свідомості і матерії, активно-діяльної сутності і людини, і світу у давньоіндійському світосприйнятті.

Основні поняття теми: брахман, дхарма, карма, самсара, атман, каста, мокша, нирвана

Література основна: 1, 2, 8, 17, 19

Література додаткова: 22, 23, 25, 26, 27, 28

Тема 7. Світоглядні орієнтири давньокитайської ідейно-культурної традиції

Ідеал вчителя-аскета у становленні давньокитайського філософського мислення. Загальні засади давньокитайського світогляду: ґрунтована на релігійно-міфологічному світогляді, слабкий зв'язок з наукою, гуманність, антропоцентризм, зв'язок з проблемами моралі, пізнання, природи, соціального управління.

Формування суспільного світогляду у межах конфуціанства: проблеми взаємовідносин між людьми, виховання, моральність.

Світоглядні орієнтири монізму: піднесення здібних, шанування мудрості; шанування єдності; загальна любов та взаємна вигода.

Формування суспільного світогляду у межах даосизму: існування всесвіту за законами всезагального і невидимого закону всього існуючого - дао, якому підпорядковуються природа, суспільство, поведінка і мислення індивідів. Звеличення аскетизму і недіяння, яке є водночас найбільшим діянням, оскільки завдяки йому можна досягнути вершин пізнання. У досконалій людині головним є не "благородство" (соціальний статус), а природність доброчесності.

Основні поняття теми: жень, лі, сяо, дао

Література основна: 1, 2, 9, 16, 17, 19

Література додаткова: 22, 23, 25, 26, 27, 28

Тема 8. Вплив ісламського релігійного світогляду на розвиток арабо-мусульманської філософії

Вплив аристотелізму на розвиток арабської філософії.

Внутрішньо мусульманська полеміка як ключовий фактор становлення екзегетики ісламу.

Теїстична концепція ісламу з жорстким поділом трансцендентного Бога та фізичного світу. Моністична концепція єдності буття суфізму. Божественний акт творення як прояв Творця через сотворений ним світ. Два рівні богоявлення: розкриття божественного буття в іменах Господа та в конкретних формах чуттєвого світу. Божественні імена як теологічні категорії та філософські універсалії (Ібн Арабі).

Креаціаністична концепція Ібн Рушда як приведення Всевишнім речі з потенційного існування в актуальне.

Основні поняття теми: доля, вибір, закон

Література основна: 1, 2, 16, 19, 20

Література додаткова: 22, 23, 25, 26, 27, 28

МОДУЛЬ III. ФІЛОСОФСЬКО-СВІТОГЛЯДНІ ПАРАДИГМИ СУЧАСНОСТІ

Тема 1. Поняття філософського дискурсу

Поняття «текст»-«контекст»-«дискурс». Філософування як діалог: комунікативна природа дискурсу. Дефініція філософського дискурсу. Філософія і світогляд. Раціональність. Типи раціональностей. Специфіка філософської раціональності. Ознаки постнекласичної раціональності. Антропний принцип. Синергетика. Філософія як процес створення та взаємодіалогу множини філософських вчень як процес творчого синтезу людських знань, аналізу пізнавальних зусиль та моральних явищ. Томас Кун «Структура наукової революції». Поняття «парадигма», «філософсько-світоглядна парадигма». Класифікація філософсько-світоглядних парадигм сучасності. Основні філософські напрямки і течії – репрезентанти парадигм. Сциєнтизм та антисциєнтизм.

Основні поняття теми: дискурс, раціональність, діалог, парадигма, світоглядно-філософська парадигма, сциєнтизм, антисциєнтизм.

Література основна: 1, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 16, 18

Література додаткова: 20, 22, 23, 25, 26, 28, 35, 36

Тема 2. Позитивістська парадигма сучасності

Історичні умови виникнення позитивістської філософії. Загальні риси «першого позитивізму» (О. Конт, Г. Спенсер, Дж.С. Міль). «Другий позитивізм». Характеристика емпіріокритицизму (Е. Мах, Р. Авенаріус). Неопозитивізм. Школа «логічного позитивізму». Основні ідеї представників Віденського гуртка. М. Шлік. Р. Карнап. Логічний атомізм. Філософія лінгвістичного аналізу Л. Вітгенштейна. «Логіко-лінгвістичний трактат». Аналітична філософія. Течія «загальної семантики». Постпозитивізм і його представники: К. Поппер, Т. Кун, І. Лакатос, П. Фейєрабенд. Принципи верифікації і фальсифікації. Філософія науки.

Основні поняття теми: позитивізм, «перший позитивізм», «другий позитивізм», емпіріокритицизм, неопозитивізм, логічний позитивізм, аналітична філософія, філософія науки.

Семінар 1. Позитивістська парадигма сучасності.

Література основна: 1, 3, 4, 5, 6, 7, 9

Література додаткова: 35, 36

Тема 3. Марксизм та неомарксизм

Умови виникнення, основні принципи та напрями еволюції класичного марксизму. Матеріалізм. Діалектика. Теоретична програма перебудови суспільства. «Економічна картина» світу К. Маркса та її зв'язок з принципами нової політичної філософії. Поняття способу виробництва, його структура. Суспільно-економічної формації. Суспільні революції. Західний марксизм. Й. Діцген, А. Бабель, Ф. Мерінг, Д. Лукач, А. Грамші, П. Лафарг. Марксизм та неомарксизм: методологічна близькість і політична

дистанція. Світоглядні підстави філософії неомарксизму. Неомарксизм як соціальна філософія. Проблема відчуження людини та шляхи її розв'язання. Франкфуртська школа. Тотальна негачія. Т. Адорно, Г. Маркузе, Ю. Габермас. Сучасна комунікативна філософія.

Основні поняття теми: марксизм, діалектика, матеріалізм, спосіб виробництва, суспільно-економічна формація, революція, неомарксизм, відчуження, Франкфуртська школа, тотальна негачія.

Семінар 2. Марксизм та неомарксизм.

Література основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9

Література додаткова: 18, 24, 35, 36

Тема 4. Структуралізм і пост структуралізм

Структуралізм. Ф. де Соссюр. Р. Якобсон. К. Леві-Стросс. Ж. Дерріда. Ж. Лакан. Р. Барт. М. Фуко. Семіотика культури. Ю. Лотман і Тартуська школа семіотики. Постструктуралізм. Ж. Делез. Ж.Ф. Ліотар. Проблема інтертекстуальності. Деконструкція. Постмодернізм. Ж. Батай. Ж. Бодрійяр. Р. Рорті. Методологічні настанови постмодернізму. Філософія поверхні. Різома. Розуміння істини. Бунт проти влади мови і дискурсу. Відмова від метанарративів.

Загальна оцінка сциєнтистських парадигм сучасної філософії (прагматизм, неокантіанство, неогегельянство), їх переваги та недоліки.

Основні поняття теми: структуралізм, структури свідомості, семіотика культури, постструктуралізм. інтертекстуальність, постмодернізм, реконструкція, філософія поверхні, різома, метанарратив.

Семінар 3. Структуралізм і постструктуралізм.

Література основна: 1, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 12

Література додаткова: 27, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 44, 45

Тема 5. «Філософія життя»

Антисциєнтистські парадигми сучасного філософування. Наростання ірраціоналістичних тенденцій. Ірраціоналізм А. Шопенгауера. «Світ як воля та уява». Волонтаризм. Соціокультурні та світоглядні джерела «філософії життя». Ф. Ніцше та переоцінка всіх цінностей. Вчення про надлюдину. О. Шпенглер «Присмерк Європи». Соціологічне крило «філософії життя». Ф. Тьонніс. Г. Зіммель. Психологічне крило «філософії життя». Інтуїтивізм А. Бергсона. Виникнення психоаналізу. З. Фройд і його школа. Безсвідоме як самостійна форма буття. Людина і культура, індивідуальна і масова психологія з точки зору психоаналізу. Неофрейдизм. А. Адлер та ідея комплексу неповноцінності. Архетипи К.Г. Юнга. В. Райх як засновник фрейдомарксизму. «Гуманістичний психоаналіз» Е. Фромма. Психосинтез.

Основні поняття теми: ірраціоналізм, волонтаризм, надлюдина, інтуїтивізм, безсвідоме, психоаналіз, неофрейдизм.

Семінар 4. «Філософія життя»

Література основна: 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 13, 15, 17

Література додаткова: 21, 29, 30, 31, 32, 35, 36, 41

Тема 6. Феноменологія. Екзистенціалізм. Герменевтика

Феноменологія. Е. Гусерль. Проект філософії як строгої науки. Життєвий світ і система. Феноменологічна редукція. Іntenціональність. Феноменологічний ідеалізм (М. Гайдегер, Г. Шпет). Феноменологічний метод (М. Шелер, Н. Гартман, П. Рікер, Ж.П. Сартр, М. Мерло-Понті). Зв'язок із екзистенціальною проблематикою.

Екзистенціалізм як філософія людського існування. Джерела екзистенціалізму (С. К'єркегор). Л. Шестов, М. Бердяєв, Х. Ортега-і-Гассет. Релігійний екзистенціалізм Г. Марселя, К. Ясперса. Атеїстичний екзистенціалізм М. Гайдегера, А. Камю, Ж.П. Сартра. Людина в умовах відчуження, соціальних криз, граничних ситуацій. Ставлення до віри. Проблема свободи людини і її сутність. Буття людини і буття світу. Проблема життя і смерті. Філософська антропологія.

Загальна проблема й історичні коріння герменевтики. Ф. Шлейєрмахер. Герменевтичне коло. В. Дільтей. Проблеми герменевтики в творчості М. Гайдегера. Онтологічна герменевтика Х.Г. Гадамера. «Істина і метод». Мова як особлива реальність. Онтологічно-гносеологічна герменевтика П. Рікера.

Основні поняття теми: феноменологія, життєвий світ, система, докса, феноменологічна редукція, інтенціональність, екзистенціалізм, свободи, буття людини, герменевтика.

Семінар 5. Феноменологія. Екзистенціалізм. Герменевтика.

Література основна: 1, 3, 4, 5, 9, 18, 19

Література додаткова: 35, 36

Тема 7. Сучасні школи релігійної філософії

Зв'язок філософської та релігійної свідомості. Поняття релігійної філософії. Мусульманська філософія. Іудейська філософія. Вплив філософії буддизму на європейську філософську думку. Дзен-буддизм. Синкретичні філософські течії. Сучасна християнська філософія. Релігійне осягнення сучасних природничо-наукових теорій (П. Тейяр де Шарден). Неоавгустіанство. Неотомізм (Е. Жільсон, Ж. Марітен, К. Войтила). Онтологічні особливості неотомізма. Питання джерела пізнання. Одкровення. Вчення про душу. Антропологізм та етизація філософських побудов. Російська релігійна філософія. М. Бердяєв. Персоналізм. Екстеріорізація, інтеріоризація, трансценденція. Філософія творчості. Л. Шестов. П. Флоренський. Протестантський екзистенціалізм. Нова теологія. Деміфологізація Нового Завіту Р. Бульмана. Універсальна теологія П. Тілліха. Есхатологічна теологія Р. Нібура. Теологія «мертвого Бога» Д. Бонхеффера. Теологія надії Ю. Мольтман. Теологія революції М. Шретера, Х.Д. Вендланд і Р. Шолля. Теологія «християнського атеїзму» в постбульмановском і постбонхефферовском тлумаченні. Екуменістичні тенденції.

Основні поняття теми: релігійна філософія, тейярдизм, неоавгустіанство, неотомізм, персоналізм, філософія творчості, нова

теологія, екуменізм.

Література основна: 1, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 16, 18

Література додаткова: 20, 22, 23, 25, 26, 28, 35, 36

Тема 8. Сучасний філософський процес

Характеристика суспільно-політичного життя, науково-технічного прогресу і духовної культури ХХ століття, їх відображення в філософській думці. Критичний перегляд принципів і традицій класичної філософії. Основні риси сучасної філософії: практицизм, еволюціонізм, релятивізм, конкуренція раціоналізму та ірраціоналізму, сциєнтизму та антисциєнтизму. Аксіологічна забарвленість філософського знання. Прозорість кордонів між філософсько-світоглядними парадигмами. Практика переходу мислителів з однієї філософської школи до інших. Основні «повороти» мейнстріму сучасної філософії: антропологічний (1830-1850), когнітивний (1865-1920), лінгвістичний (1920-1979), постмодерністський (1979-по теп. час). Місце української національної філософії в історії світової філософської думки. Взаємозбагачення філософсько-світоглядних парадигм. Поняття філософського процесу. Перспективи розвитку філософського знання в ХХІ столітті.

Основні поняття теми: глобалізація, науково-технічний прогрес, антропологічна криза, практицизм, еволюціонізм, релятивізм, антропологічний поворот, когнітивний поворот, лінгвістичний поворот, постмодерністський поворот в філософії, українська національна філософія, філософський процес.

Семінар 6. Сучасний філософський процес.

Література основна: 1, 3, 4, 5, 6, 16, 18

Література додаткова: 22, 23, 25, 26, 28, 35, 36

6.2. Завдання для самостійної роботи

МОДУЛЬ I. КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ФІЛОСОФІЇ

Завдання для самостійної роботи – два творчих есе на одну із запропонованих проблем до кожної з означених тем.

Тема 1. Основні проблеми філософського знання

1. Головний сенс і призначення філософії;
2. Співвідношення філософії та наукового знання;
3. Унікальність філософії як специфічного духовного утворення;
4. Відображення функцій філософії у історико-філософській системі знань;
5. Діалектичний та метафізичний способи мислення у історико-філософському контексті;
6. Трансформація основної проблематики філософії в процесі розвитку духовної культури суспільства.

Тема 2. Особливості філософського знання

1. Людина як основа філософської проблематики;
2. Сутність філософського знання у Х.Ортега-і-Гассета;
3. Цінність філософської дискусії у М.К.Мамардашвілі;
4. Структура філософського знання: генеза та сучасність;
5. Переосмислення структури філософського знання І.Кантом.

Тема 3. Передумови виникнення філософії

1. Особливості західної та східної філософської парадигм;
2. Діалектика міфологічного світогляду у О.Ф.Лосева;
3. Трансформація свідомості від міфу до філософії у «Державі» Платона;
4. Світоглядні межі досягнення світу у «Поетиці» Аристотеля.

Тема 4. Походження, проблематика та особливості філософії як світогляду

1. Світогляд як система поглядів, знань, цінностей, вірувань і переконань;
2. Світогляд як духовно-практичне освоєння світу;
3. Переваги та обмеженість окремих типів світогляду;
4. Міфологічний світогляд як результат колективного несвідомого: від архаїки до сучасності;
5. Чуттєво-емоційне як символічне і знакове у міфологічному досягненні реальності;
6. Релігійний світогляд як регулятор моральності суспільства та засіб пропаганди.

Тема 5. Передумови виникнення філософії Стародавнього Світу

1. Раціоналізація людської свідомості як передумова філософського осмислення світу;

2. Трансформація релігійного світосприйняття культури Стародавнього Світу: від ритуалів до моральних доктрин;
3. Політична, економічна та культурна зумовленість генези світоглядних орієнтирів Стародавнього Світу.

Тема 6. Передумови виникнення філософії у Стародавній Індії

1. Знання як шлях до блага у духовній культурі Стародавньої Індії;
2. Духовні пам'ятки давньоіндійської культури;
3. Ідея карми як пошук духовної свободи;
4. Ідейний зв'язок філософських систем санх'я і йоги: від теорії до практики;
5. Культурно-історична зумовленість поширення релігійно-філософських ідей буддизму у давньоіндійському суспільстві.

Тема 7. Передумови виникнення філософії у Стародавньому Китаї

1. Філософські системи Стародавнього Китаю як пошук морально-правового врегулювання суспільства;
2. Філософський зміст духовних пам'яток давньокитайської писемності;
3. Трансформація анімістичних уявлень культу предків у морально-етичних доктринах давньокитайських філософських шкіл;
4. Філософський зміст «Дао де цзін»;
5. Роль морально-етичної доктрини Конфуція у формуванні суспільної свідомості Стародавнього Китаю.

Тема 8. Передумови виникнення давньогрецької філософії

1. Відображення пантеїзму давньогрецької міфологічної свідомості у формуванні філософського мислення Давньої Греції;
2. Культурно-історична зумовленість формування давньогрецької філософської системи знань;
3. Діалектико-матеріалістичні засади формування філософії у мілетській школі;
4. Філософія числа у ідейній системі Піфагора;
5. Вплив ідей Геракліта на становлення античної філософії.

МОДУЛЬ II. ФУНДАМЕНТАЛЬНІ АСПЕКТИ СХІДНОГО І ЗАХІДНОГО СВІТОГЛЯДУ

Завдання для самостійної роботи – два творчих есе на одну із запропонованих проблем до кожної з означених тем.

Тема 1. Соціально-культурні аспекти східного і західного типів світосприйняття: спільне і відмінне

7. Трансформація міфу як світоглядна реальність.
8. Ідея свободи як основа формування західного світогляду.
9. Політичні міфи як засіб масифікації суспільної свідомості доби індустріалізації.

10.Релігійні уявлення у світоглядних системах Заходу та Сходу: спільне і відмінне.

Тема 2. Космологічно-онтологічний характер давньогрецького світогляду

- 1.Релігійно-філософська спрямованість світогляду Античності.
- 2.Космогонічні ідеї у світоглядних орієнтаціях Античності.
- 3.Ідея гармонії тілесного і духовного у античному світогляді.
- 4.Соціальна орієнтація античного мислення.

Тема 3. Етико-психологічний символізм західноєвропейського середньовічного світогляду

- 1.Теоцентричність середньовічного світогляду.
- 2.Культ подвижництва у світоглядних орієнтаціях Середньовіччя.
- 3.Морально-етична спрямованість світогляду Середньовіччя.

Тема 4. Гносеологічні засади світогляду Нового часу

- 1.Синтез духовних досягнень античності та Середньовіччя у світоглядних засадах Нового часу.
- 2.Індивідуалізм, раціоналізм та утилітаризм як домінантні принципи світогляду Нового часу.
- 3.Антропоцентризм як шлях до духовного самовдосконалення особистості.
- 4.Світоглядні орієнтири новочасної науки.

Тема 5. Загальні засади формування світоглядних традицій Сходу

- 1.Споглядальний характер світогляду Сходу.
- 2.Морально-етична спрямованість східного світогляду.
- 3.Сенс людського буття у світоглядних концепціях Сходу.

Тема 6. Передумови виникнення філософії у Стародавній Індії

- 1.Міфологічні основи давньоіндійського світогляду.
- 2.Ідея циклічності Всесвіту у давньоіндійському світосприйнятті.
3. Шлях духовного самовдосконалення особистості у світоглядних ідеях Давньої Індії.

Тема 7. Передумови виникнення філософії у Стародавньому Китаї

- 1.Релігійно-міфологічна спрямованість давньоіндійського світогляду.
- 2.Традиціоналізм давньокитайського світосприйняття.
- 3.Соціальна орієнтація світогляду давнього Китаю.

Тема 8. Передумови виникнення давньогрецької філософії

- 1.Теологічна спрямованість ісламського світогляду.
- 2.Основи ісламського світогляду у інтерпретації Абу Мантур аль-Матуріді.
- 3.Співвідношення віри і розуму у ісламському світосприйнятті.

МОДУЛЬ III. ФІЛОСОФСЬКО-СВІТОГЛЯДНІ ПАРАДИГМИ СУЧАСНОСТІ

Тема 1. Феномен історичного та основні підходи до його осмислення

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Тема 2. Головні етапи розвитку філософії історії

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Тема 3. Основні моделі всесвітньої історії

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Тема 4. Постметафізична та постмодерністська філософія історії

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Тема 5. Субстанціалізація історичного: універсалістські концепції лінійного розвитку історії

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Тема 6. Культурно-цивілізаційна модель історичного розвитку

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Тема 7. Людина й історія: проблема необхідності та свободи

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Тема 8. Проблема сенсу історії. Історіософія

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Написати реферат за однією із запропонованих тем.

6.3. Критерії оцінювання завдань для самостійної роботи

- 5 балів – відмінно, аспірант глибоко і міцно засвоїв матеріал, вичерпно, послідовно, грамотно оформив самостійну роботу, додав ілюстративний матеріал, що повністю відповідає змісту роботи.
- 3-4 бали – добре, аспірант твердо знає матеріал, не допускає істотних неточностей при відповіді на поставлені питання самостійної роботи.
- 1-2 бали – задовільно, аспірант знає тільки основний матеріал, але не засвоїв його деталей, допускає неточності при оформленні та відповіді на поставлені питання самостійної роботи.
- 0 балів – незадовільно, аспірант не знає матеріалу, допускає істотні помилки при оформленні та відповіді на поставлені питання самостійної роботи.

6.4. Форми проведення підсумкового контролю та критерії оцінювання

Підсумковий контроль проводиться у вигляді залікового оцінювання за результатами поточної успішності (проміжного контролю) з трьох модулів дисципліни «Актуальні проблеми філософського дискурсу».

6.5. Оцінювання освітніх досягнень аспірантів за системою ECTS

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Рекомендовані джерела

МОДУЛЬ І. КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ФІЛОСОФІЇ

Основна література:

1. Адо, П. Что такое античная философия? /П.Адо. – М.: Изд-во гуманитарной литературы, 1999. – 320 с.
2. Антология мировой философии в четырех томах. М: Мысль, 1969-1972.
3. Джеймс, У. Введение в философию / У. Джеймс ; Проблемы философии : Пер. с англ. / Б. Рассел ; общ. ред., послеслов. и примеч. п. и. Грязнов. - М. : Республика, 2000. - 315 с. - (Философская пропедевтика).
4. Диоген Лаэртский. О жизни, учениях и изречениях знаменитых философов / Диоген Лаэртский; Ред. тома и авт. вступ. ст. А. Ф. Лосев; Перевод М. Л. Гаспарова, – 2-е изд. – М.: Мысль, 1986.— 571 е., 1 л. карт.— (Философское наследие).
5. Древнеиндийская философия. Начальный период. – М.: Изд.-во социально - экономической литературы, 1963.-. 272 с.
6. Древнекитайская философия. Эпоха Хань. – М.: Наука. Главная редакция восточной литературы, 1990. – 523 с.
7. История философии: Запад – Россия – Восток / Под ред. Н.В. Мотрошиловой: В 4 т. М.: Греко-латинский кабинет Ю. А. Шичалина, 1995-1999.
8. Лосев, А. Ф. Дерзание духа / А.Лосев. – М.: Политиздат, 1988. – 366 с.
9. Лосев, А.Ф. Очерки античного символизма и мифологии / А.Лосев. – М.: Мысль, 1993
10. Машардашвили, М. К. Как я понимаю философию / М.К.Мамардашвили.- М.: Прогресс, 1990. – 368 с.
11. Ортега-и-Гассет, Х. Что такое философия? / Х. Ортега-и-Гассет. – М.: Наука, 1991. – 411 с.
12. Рассел, Б.. Історія західної філософії / Б.Рассел; Пер. з англ. Ю. Лісняка, П. Таращука. – К.: Основи, 1995. - 759 с..
13. Фрагменты ранних греческих философов (Часть I). От эпических теокосмогоний до возникновения атомистики /Лебедев А. В. (сост.). – М.: Наука, 1989 . – 576 с.
14. Чанышев, А. Н. Философия древнего мира / А.Чанышев. – М.: Высшая школа, 1999. – 703 с.
15. Юань Кэ. Мифы Древнего Китая /Юань Кэ . – М.: Наука, 1987. – 528 с.
16. Ян Хиншун. Древний философ Лаоцзы и его учение [Электронный ресурс] / Ян Хиншун. – Режим доступа: <http://www.abhidharma.ru/A/Dao/Macter/Lao-Czy/0001.pdf>, свободный. – Название с экрана

Додаткова література:

17. Барт, Р. Миф сегодня / Р.Барт // Барт Р. Избранные работы: Семиотика. Поэтика. — М.: Прогресс; Универс, 1994. — С. 72—130.
18. Вернан, Ж-П. Происхождение древнегреческой мысли / Ж-П.Вернан; Пер.с фр.; общ.ред.Ф.Кессиди, А.П.Юшкевича. — М.1988
19. Вступ до філософії у конспективному викладі : Навч. посібн. для студ. та аспірантів вузів / авт.-укл. Г. П. Балабанова [та ін.] ; ред. Г. І. Волинка, Ю. О. Федів ; ІСДО, УДПУ ім. М.П.Драгоманова. - К. : [б.в.], 1995. - 184 с.
20. Вступ до філософії: онтологія людини : Навч. посібн. для студ. вузів / В. Г. Нестеренко; Міжнародний фонд "Відродження". — К. : Абрис, 1995. - 336 с.
21. Вступ до філософії. Історико-філософська пропедевтика : Підруч. для студ. вищих закладів освіти / Г. І. Волинка [и др.] ; ред. Г. І. Волинка. - К. : Вища школа, 1999. — 623 с.
22. Кессиди, Ф.Х. От мифа к логосу / Ф.Кессиди. — М.: Мысль, 1972.
23. Кессиди, Ф. Х.. Философия истории Фукидида / Ф. Х. Кессиди. — СПб. : Алетейя, 2008. — 265 с. — (Серия "Античная библиотека. Исследования").
24. Китайская философия: Энциклопедический словарь. - М.: Мысль, 1994.
25. Лузан А.О. Вступ до філософії: навч. посібн. / А. О. Лузан. — К. : Центр учбової літератури, 2013. — 135 с.
26. Нагель, Т. Что все это значит? Очень краткое введение в философию / Т.Нагель. — М: Идея-Пресс, 2001.
27. Никифоров, А. Л. Природа философии: Основы философии / А.Никифоров. — М.: Идея-Пресс, 2001.
28. Петрушенко, В. Л. Філософія: Курс лекцій: Навч. посібн. — 2-ге вид., випр. і доп.. — Львів: Новий світ -2000, Магнолія плюс, 2003.
29. Причепій, Є.М. Філософія: Підручн. / Є.Причепій, А.Черній А, Л.Чекаль. — К.: Академвидав, 2006.
30. Сморгж, Л.О. Філософія : Навч. посібн. / Л. О. Сморгж. — К. : Кондор, 2011. — 414 с.
31. Философский словарь / Под ред. И. Т. Фролова. 7-е изд. М.: Республика, 2001.
32. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: Підручник / В. Г. Кремінін, В. В. Ільїн. — К.: Книга, 2005.
33. Філософія: Навч. посіб. / Л. В. Губерський, І. Ф. Надольний, В. П.Андрущенко та ін.; За ред. І. Ф. Надольного. — 7-те вид., випр. і доп. — К.: Вікар, 2010. — 455 с.
34. Філософія: Підручн. для студ. вищих закладів освіти / І. В. Бичко [та ін.]. - 2. вид., стер. - К. : Либідь, 2002. - 408 с.
35. Філософія: Підручн. для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів; за ред. Л.В.Губерського. — Харків: Фоліо, 2013. — 510 с.

36. Філософія: Хрестоматія (від витоків до сьогодення) : Навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В.Губерського. – К.: Знання, 2009.

37. Хрестоматія з історії європейської філософії : Навч. посібн. / М-во освіти і науки, молоді та спорту України ; під заг. ред. В.Л. Петрушенка. – Львів : Новий Світ-2000, 2013. – 570 с. – (Вища освіта в Україні)

38. Хрестоматия по философии : Учеб. пособ. / Московский гос. ун-т им. М. В. Ломоносова, Филос. фак. ; сост. П. В. Алексеев. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Проспект, 2010. - 574 с.

МОДУЛЬ II. ФУНДАМЕНТАЛЬНІ АСПЕКТИ СХІДНОГО І ЗАХІДНОГО СВІТОГЛЯДУ

Основна література:

39. Антология мировой философии в четырех томах. М: Мысль, 1969-1972.с.

40. История философии: Запад – Россия – Восток / Под ред. Н.В. Мотрошиловой: В 4 т. М.: Греко-латинский кабинет Ю. А. Шичалина, 1995-1999.

41. Рассел, Б.. Історія західної філософії / Б.Рассел; Пер. з англ. Ю. Лісняка, П. Тарашука. – К.: Основи, 1995. – 759 с..

Додаткова література:

42. Аверинцев, С.С. София-логос : Словарь / С.С. Аверинцев. – К.: Дух и Литера, 2000. – 449 с.

43. Александрова, О. В.. Філософія Середніх віків та доби Відродження : Підручник / О.В. Александрова; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К. : ПАРАПАН, 2002. – 169 с.

44. Джеймс, У. Введение в философию / У. Джеймс ; Проблемы философии : Пер. с англ. / Б. Рассел ; общ. ред., послеслов. и примеч. п. и. Грязнов. - М. : Республика, 2000. – 315 с. –(Философская пропедевтика).

45. Древнеиндийская философия. Начальный период. – М.: Издательство социально – экономической литературы (Соцэкгиз), 1963. – 272 с.

46. Древнекитайская философия. Эпоха Хань. – М.: Наука. Главная редакция восточной литературы, 1990. –523 с.

47. Зелинский Ф. Ф. Эллинская религия / Ф.Зелинский. – Мн., 2003. – 330 с.

48. Кессиди, Ф. Х. Философия истории Фукидида / Ф. Х. Кессиди. – СПб. : Алетейя, 2008. – 265 с. – (Серия "Античная библиотека. Исследования").

49. Китайская философия: Энциклопедический словарь. – М.: Мысль, 1994.

50. Лосев, А. Ф. Дерзание духа / А.Лосев. – М.: Политиздат, 1988. – 366 с.

51. Майоров, Г.Г. Формирование средневековой философии: Латинская патристика / Г.Г.Майоров. – М., 1979. – 431 с.
52. Мейендорф, И. Византийское богословие : Исторические направления и вероучения / И.Мейендорф. — М. : Когелет, 2001. — 432 с
53. Розанов, В.В. Религия. Философия. Культура / В.В. Розанов; [Сост. и вступ. статья А.Н. Николюкина]. – М.: Республика, 1992. – 399 с.
54. Философский словарь / Под ред. И. Т. Фролова. 7-е изд. М.: Республика, 2001.
55. Фрагменты ранних греческих философов (Часть I). От эпических теокосмогоний до возникновения атомистики /Лебедев А. В. (сост.). – М.: Наука, 1989 . – 576 с.
56. Чанышев, А. Н. Философия древнего мира / А.Чанышев. – М.: Высшая школа, 1999. – 703 с.
57. Шаймухабетова, Г.Б. Арабоязычная философия и классическая традиция (начальный период) / Г.Б. Шаймухабетова.-М.: Наука, 1979.- 408 с.
58. Шиммель, А. Мир исламского мистицизма / А.Шиммель .-М., 1999. – 256 с.
59. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: Підручник / В. Г. Кремін, В. В. Ільїн. – К.: Книга, 2005.
60. Філософія: Навч. посіб. / Л. В. Губерський, І. Ф. Надольний, В. П. Андрущенко та ін.; За ред. І. Ф. Надольного. – 7-те вид., випр. і доп. – К.: Вікар, 2010. – 455 с.
61. Філософія: Підручн. для студ. вищих закладів освіти / І. В. Бичко [та ін.]. - 2. вид., стер. - К. : Либідь, 2002. - 408 с
62. Філософія: Підручн. для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів; за ред. Л.В.Губерського. – Харків: Фоліо, 2013. – 510 с.
63. Філософія: Хрестоматія (від витоків до сьогодення) : Навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В.Губерського. – К.: Знання, 2009.
64. Хрестоматія з історії європейської філософії : Навч. посібн. / М-во освіти і науки, молоді та спорту України; під заг. ред. В.Л. Петрушенка. – Львів : Новий Світ-2000, 2013. – 570 с. – (Вища освіта в Україні)
65. Хрестоматія по філософії : Учеб. пособ. / Московский гос. ун-т им. М. В. Ломоносова, Филос. фак. ; сост. П. В. Алексеев. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Проспект, 2010. – 574 с.

МОДУЛЬ III. ФІЛОСОФСЬКО-СВІТОГЛЯДНІ ПАРАДИГМИ СУЧАСНОСТІ

Основна література:

1. Гриненко Г.В. История философии. Учебник. – М.: Юрай-Издат, 2004. – 688 с.
2. Джеймс, У. Введение в философию / У. Джеймс; Проблемы философии: Пер. с англ. / Б. Рассел; общ. ред., послеслов. и примеч. П. И. Грязнов. – М.: Республика, 2000. - 315 с.
3. Зотов А.Ф. Современная западная философия: Учебное пособие для вузов. – М.: Высшая школа, 2001.

4. История философии: Запад-Россия-Восток / Под ред. Н.В. Мотрошиловой: В 4 т. – М.: Греко-латинский кабинет Ю. А. Шичалина, 1995-1999.
5. История философии: учебник для высших учебных заведений / Отв. ред. Кохановский В.П., проф. Яковлев В.П. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2002.
6. История философии: Учебное пособие для вузов / А.Н. Волкова, В.С. Горнев, Р.Н. Данильченко и др. – М.: ПРИОР, 1997.
7. Канке В.А. Философия. Исторический и систематический курс: Учебник для вузов. – М.: Логос, 2002.
8. Ортега-и-Гассет Х. Что такое философия? / Х. Ортега-и-Гассет. – М.: Наука, 1991. – 411 с.
9. Рассел Б. Історія західної філософії / Б.Рассел; Пер. з англ. Ю. Лісняка, П. Таращука. – К.: Основи, 1995. – 759 с.
10. Філософія: Навч. посіб. / Л.В.Губерський, І.Ф.Надольний, В.П.Андрущенко та інш.; За ред. І.Ф. Надольного. – К: Вікар, 2005.
11. Філософія: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. Щерби С.П. – Київ: МАУП, 2004.

Додаткова література:

12. Адлер А. О нервическом характере: Пер. с нем. – М., СПб.: Университетская книга, АСТ, 1997. – 385с.
13. Больнов О.Ф. Философия экзистенциализма: Философия существования/ Пер. с нем. – СПб.: Лань, 1999.
14. Бохенский Ю.М. Современная Европейская философия. – М.: Научный мир, 2000.
15. Витгенштейн Л. Логико-философский трактат / Л. Витгенштейн; [пер. с нем.]. – М. : Изд-во Иностр. лит-ры, 1958. – 134 с.
16. Вригт Г. Х. фон. Логико-философские исследования. – М.: Прогресс, 1986.
17. Гадамер Х.-Г. Истина и метод: Основы философской герменевтики / Х.-Г.Гадамер; [пер. с нем. ; общ. ред. и вступ. ст. Б.Н. Бессонова]. – М. : Прогресс, 1988. – 704 с.
18. Додонова В.І. Постнекласичний дискурс соціальної раціональності: Монографія / В.І. Додонова. – Донецьк: Вид-во ДонНУ, 2011. – 340 с.
19. Кастельс М. Информационная эпоха. Экономика, общество и культура / ГУВШЭ, 2000.
20. Крафт В. Венский кружок. Возникновение позитивизма. – М.: Идея-Пресс, 2003.
21. Куайп У. В. О. Слово и объект. – М.: Логос, Праксис, 2000.
22. Кун Т. Структура научных революций. – М.: АСТ, 2003.
23. Лакатос И. Методология исследовательских программ. – М.: АСТ, 2003.

24. Лотман Ю. М. Избранные статьи: В 3 т. – Таллинн: Александра, 1992.
25. Поппер К. Логика научного исследования. – М.: Республика, 2004.
26. Поппер К. Объективное знание. Эволюционный подход. – М.: Эдиториал УРСС, 2002.
27. Проблема человека в современной философии. – М.: Наука, 1969. – 430 с.
28. Рассел Б. Введение в математическую философию. – М.: Гнозис, 1996.
29. Рикёр П. Конфликт интерпретаций. Очерки о герменевтике. – М.: Медиум, 1995.
30. Риккерт Г. Границы естественно-научного образования понятий. – СПб.: Наука, 1993.
31. Риккерт Г. Науки о природе и науки о культуре. – М.: Республика, 1998.
32. Сартр Ж.-П. Бытие и ничто: опыт феноменологической онтологии: Пер. с франц. – М.: Республика, 2000. – 638 с.
33. Сартр Ж.-П. Дороги свободы: [тетралогия]: Пер. с франц. – Харків: Фолио, 1997. – 367 с.
34. Сартр Ж.-П. Последний шанс: Пер. с франц. – Санкт Петербург: Азбука, 2000. – 460 с.
35. Философский энциклопедический словарь. – М.: Инфра-М, 2004.
36. Філософський енциклопедичний словник / Ред.: Шинкарук В.І. та ін.; Нац. Акад. наук України; Ін-т філософії ім. Г.С.Сковороди. – Київ: Абрис, 2002.
37. Фрейд З. Введение в психоанализ: лекции: Пер. с нем. – Москва: Наука, 1989. – 455 с.
38. Фрейд З. По сторону принципа наслаждения. Я и Оно. Неудовлетворенность культурой. – СПб: Алетейя, 1998. – 251 с.
39. Фромм Э. Анатомия человеческой деструктивности: Пер. с англ. – Москва: АСТ, 1998. – 670 с.
40. Фромм Э. Человеческая ситуация: Пер. с англ. – М.: Мысль, 1995. – 238 с.
41. Хайдеггер М. Бытие и время. – М., 1997.
42. Хрестоматия по истории философии: В 3-х тт. – М.: Владос, 1997.
43. Шаповалов В.Ф. Основы философии. От классики к современности: Учебное пособие для вузов. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 1998.
44. Юнг К. Г. Бог и бессознательное. – М.: АСТ: Олимп, 1998. – 477 с.
45. Юнг К. Г. Дух и жизнь: Пер. с нем. – М.: Практика, 1996. – 551 с.

ДОДАТОК

**до модуля I КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ
ФІЛОСОФІЇ**

**Семінар 1. Тема: Особливості формування філософського знання як
взаємодіалогу філософських учень**

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Сутність філософського знання.
2. Головне завдання філософії.
3. Особливості діалектичного та метафізичного способу мислення.
4. Особливості філософського знання у гуманітарній системі знань.

II. Проблемна дискусія.

Рекомендована література: [3, 8, 10, 11, 13, 14, 20, 21, 22, 27, 28]

**Семінар 2. Тема: Історичні засади формування світоглядної системи
філософського знання**

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Особливості міфологічного світогляду.
2. Табу як основа формування первісної моралі.
3. Походження, проблематика філософії як світогляду.
4. Сутність філософської рефлексії.

II. Проблемна дискусія.

Рекомендована література: [3, 8, 10, 11, 23, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34]

**Семінар 3. Тема: Особливості філософського мислення представників
давньогрецької досократичної філософії**

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Наукова періодизація античної філософії.
2. Особливості становлення давньогрецького філософського мислення.
3. Світоглядні принципи формування давньогрецької філософії.
4. Проблематика досократичної філософії.

II. Проблемна дискусія.

Рекомендована література: [1, 2, 4, 7, 9, 12, 13, 18, 19, 22, 24, 39]

ДОДАТОК
**до модуля II ФУНДАМЕНТАЛЬНІ АСПЕКТИ СХІДНОГО
І ЗАХІДНОГО СВІТОГЛЯДУ**

Семінар 1. Тема: Раціоналізм античного світогляду

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

5. Вплив міфологічного світогляду на формування філософських систем Античності.
6. Людиновимірність античного світогляду.
7. Вплив гносеологічних засад античного світосприйняття на західноєвропейську філософську думку.

II. Проблемна дискусія.

Рекомендована література: [1, 3, 5, 9, 10, 15, 18, 19]

Семінар 2. Тема: Теоцентрична спрямованість середньовічного світогляду

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

5. Сакральне у західноєвропейському середньовічному світосприйнятті.
6. Містичний досвід осягнення реальності у західноєвропейській чернечій традиції.
7. Співвідношення віри і розуму у світоглядних системах Середньовіччя.

II. Проблемна дискусія.

Рекомендована література: [1, 2, 3, 4, 5, 9, 13, 14, 15]

Семінар 3. Тема: Ісламська релігійна доктрина як основа моралі мусульманських держав: історія та сучасність

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

5. Релігійна зумовленість арабо-ісламського філософського світогляду.
6. Віра і знання в мусульманській культурі.
7. Традиціоналізм ісламської культурної традиції.

II. Проблемна дискусія.

Рекомендована література: [1, 3, 5, 6, 7, 20, 21]

ДОДАТОК

до модуля III ФІЛОСОФСЬКО-СВІТОГЛЯДНІ ПАРАДИГМИ СУЧАСНОСТІ

Семінар 1. Тема: Позитивістська парадигма сучасності

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Класифікація філософсько-світоглядних парадигм сучасності. Основні філософські напрямки і течії – репрезентанти парадигм. Сциєнтизм.
2. Позитивістська парадигма в філософії та науці: джерела, основні принципи, напрямки еволюції.
3. Загальні риси «першого позитивізму» (О. Конт, Г. Спенсер, Дж.С. Міль).
4. «Другий позитивізм». Характеристика емпіріокритицизму (Е. Мах, Р. Авенаріус).
5. Неопозитивізм. Школи «логічного позитивізму», «логічного атомізму», «лінгвістичного аналізу». Аналітична філософія.

6. Постпозитивізм (К. Поппер, Т. Кун, І. Лакатос, П. Фейєрабенд).
Принципи філософії науки.

II. Проблемна дискусія.

Рекомендована література: [1, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 16, 18, 20, 22, 23, 25, 26, 28, 35, 36]

Семінар 2. Тема: Марксизм та неомарксизм

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. «Економічна картина» світу К. Маркса та її зв'язок з принципами нової політичної філософії. Історична доля марксизму.
2. Марксизм та неомарксизм: методологічна близькість і політична дистанція.
3. Світоглядні підстави філософії неомарксизму. Проблема відчуження людини та шляхи її розв'язання.
4. Франкфуртська школа (Т. Адорно, Г. Маркузе, Ю. Габермас).

II. Проблемна дискусія.

Рекомендована література: [1, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 35, 36]

Семінар 3. Тема: Структуралізм і пост структуралізм

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Структуралізм (Ф. де Соссюр. К. Леві-Стросс). Семіотика культури. Тартуська школа семіотики.
2. Постструктуралізм. Ж. Дерріда. Ж. Лакан. Р. Барт. М. Фуко. Ж. Делез. Ж.Ф. Ліотар.
3. Постмодернізм. Ж. Батай. Ж. Бодрійяр. Р. Рорті. Методологічні настанови постмодернізму.
4. Загальна оцінка сциєнтистських парадигм сучасної філософії (прагматизм, неокантіанство, неогегельянство), їх переваги та недоліки.

II. Проблемна дискусія.

Рекомендована література: [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 18, 24, 35, 36]

Семінар 4. Тема: «Філософія життя»

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Антисциєнтистські парадигми сучасного філософування. Наростання ірраціоналістичних тенденцій.
2. Ірраціоналізм А. Шопенгауера. «Світ як воля та уява». Волонтаризм.
3. Філософські погляди Ф. Ніцше. Переоцінка всіх цінностей.
4. Соціологічне крило «філософії життя». Ф. Тьонніс. Г. Зіммель. О. Шпенглер.
5. Психологічне крило «філософії життя». Людина і культура з точки зору психоаналізу. Неофрейдизм.

II. Проблемна дискусія.

Рекомендована література: [1, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 12, 27, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 44, 45]

Семінар 5. Тема: Феноменологія. Екзистенціалізм. Герменевтика

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Феноменологія Е. Гусерля. Життєвий світ і система. Феноменологічна редукція. Феноменологічний ідеалізм (М. Гайдегер, Г. Шпет). Феноменологічний метод (М. Шелер, Н. Гартман, П. Рікер, М. Мерло-Понті).
2. Екзистенціалізм як філософія людського існування. Людина в умовах відчуження, соціальних криз, граничних ситуацій. Релігійний та атеїстичний інваріанти екзистенціалізму.
3. Загальна проблема герменевтики (Ф. Шлейєрмахер, В. Дільтей, М. Гайдегер, Х.Г. Гадамер, П. Рікер).

II. Проблемна дискусія.

Рекомендована література: [1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 13, 15, 17, 21, 29, 30, 31, 32, 35, 36, 41]

Семінар 6. Тема: Сучасний філософський процес

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань.

1. Критичний перегляд принципів і традицій класичної філософії. Аксіологічна забарвленість філософського знання.
2. Поняття філософського процесу. Основні «повороти» мейнстріму сучасної філософії. Взаємозбагачення філософсько-світоглядних парадигм.
3. Місце української національної філософії в історії світової філософської думки.
4. Перспективи розвитку філософського знання в XXI столітті.

II. Проблемна дискусія.

Рекомендована література: [1, 3, 4, 5, 9, 18, 19, 35, 36]

Завдання для самостійної роботи – реферат на одну із запропонованих проблем

1. Текст-контекст-дискурс.
2. Філософування як діалог: комунікативна природа дискурсу.
3. Філософія і світогляд.
4. Що таке раціональність?
5. Типи раціональностей.
6. Специфіка філософської раціональності.
7. Ознаки постнекласичної раціональності.
8. Антропний принцип у філософії та науці.
9. Основні принципи синергетики.
10. Томас Кун. «Структура наукової революції».

11. Поняття «філософсько-світоглядна парадигма».
12. Класифікація філософсько-світоглядних парадигм сучасності.
13. Історичні умови виникнення позитивістської філософії.
14. Загальні риси «першого позитивізму» (О. Конт, Г. Спенсер, Дж.С. Міль).
15. Характеристика емпіріокритицизму.
16. Основні ідеї представників Віденського гуртка.
17. Філософія лінгвістичного аналізу Л. Вітгенштейна.
18. Аналітична філософія.
19. Сучасна філософія науки та її представники.
20. Марксизм та неомарксизм: методологічна близькість і політична дистанція.
21. Неомарксизм як соціальна філософія.
22. Проблема відчуження людини і її розв'язання.
23. «Економічна картина» світу К. Маркса та її зв'язок з принципами нової політичної філософії.
24. Франкфуртська філософська школа. Т. Адорно, Г. Маркузе.
25. Комунікативна філософія Ю. Габермас і К.-О. Апеля.
26. Феноменологічна традиція сучасної філософії.
27. Гусерліанський проект філософії як строгої науки.
28. Феноменологічний ідеалізм М. Гайдегера і Г. Шпета.
29. Феноменологічний метод (М. Шелер, Н. Гартман, П. Рікер, Ж.П. Сартр, М. Мерло-Понті).
30. Екзистенціалізм як філософія людського існування.
31. Людина в умовах відчуження, соціальних криз, граничних ситуацій.
32. Проблема свободи людини в екзистенціалізмі.
33. З. Фройд і його школа.
34. Людина і культура з точки зору психоаналізу.
35. А. Адлер та ідея комплексу неповноцінності.
36. Архетипи колективного безсвідомого К.Г. Юнга.
37. В. Райх як засновник фрейдомарксизму.
38. «Гуманістичний психоаналіз» Е. Фромма.
39. Психоаналіз і психосинтез.
40. Загальна проблема й історичні коріння герменевтики. Ф. Шлейермахер.
41. Герменевтичне коло. В. Дільтей.
42. Проблеми герменевтики в творчості М. Гайдегера.
43. Онтологічна герменевтика Х.Г. Гадамера.
44. Онтологічно-гносеологічна герменевтика П. Рікера.
45. Структуралізм. Ф. де Соссюр. Р. Якобсон. К. Леві-Стросс, Ж. Лакан.
46. «Археологія знання» М. Фуко.
47. Семіотика культури. Ю. Лотман і Тартуська школа семіотики.
48. Постструктуралізм. Ж. Делез. Ж.Ф. Ліотар.
49. Проблема інтертекстуальності. Деконструкція.
50. Методологічні настанови постмодернізму.
51. Розуміння істини в постмодерністській філософії.

52. Загальна характеристика суспільно-політичного життя, науково-технічного прогресу і духовної культури XX століття.
53. Критичний перегляд принципів і традицій класичної філософії.
54. Основні риси сучасної філософії: практицизм, еволюціонізм, релятивізм,
55. Конкуренція раціоналізму та ірраціоналізму, сциєнтизму та антисциєнтизму в сучасній філософії.
56. Аксиологічна забарвленість філософського знання.
57. Поняття філософського процесу.
58. Основні «повороти» мейнстріму сучасної філософії.
59. Місце української національної філософії в історії світової філософської думки.
60. Перспективи розвитку філософського знання в XXI столітті.